

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1932 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion angående beräkning av tjänstgöringstid för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 32, vilken hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, har herr *Bäcklund* jämte tretton av kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen måtte förklara, att vid beräkning av tjänstgöringstid för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa enligt de av 1931 års riksdag beslutade grunderna *all* fullgjord tjänstgöring skall inräknas».

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse för densamma icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa utgår till menig i åldern mellan 50 och 60 år med 61 kronor, mellan 60 och 67 år med 100 kronor och efter uppnådda 67 år med 200 kronor årligen. Härtill komma dyrtidstillägg med 150 kronor till den, som vid ingången av det budgetår, för vilket dyrtidstillägg av riksdagen beviljats, uppnått en ålder av 60 år, samt pensionstillägg med 50 kronor till den, som vid ingången av det år, för vilket pensionstillägg utgår, uppnått en levnadsålder av 67 år och styrkt sig vara i behövande omständigheter. Korpraler och vicekorpraler uppbära härutöver särskilda tilläggsbelopp av respektive 60 och 30 kronor årligen. Enligt dessa grunder uppgå alltså totalbeloppen för underhållstagare, som uppnått 67 års ålder och äro i behövande omständigheter, till: beträffande meniga soldater 400 kronor, beträffande vicekorpraler 430 kronor och beträffande korpraler 460 kronor årligen.

*Underhålls-
förmånernas
storlek.*

Jämligt föreskrifterna i 5 § av lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skall vid bestämmande av årsinkomst enligt 7 § i sistnämnda lag hänsyn icke tagas till understöd från Vadstena krigsmanshuskassa.

För erhållande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa fordrades enligt närmast före den 1 juli 1931 gällande bestämmelser — med undantag för sådana fall, då avgång ägt rum på grund av i tjänsten ådragen sjukdom — att vederbörande innehade en minimianställningstid av 20 år. Tidigare hade gällt krav på minst 25 års tjänstetid.

*Tidigare vill-
kor för under-
hållsrätten.*

1929 och 1931
års riksdagar
ang. änd-
rade villkor
för under-
hållsrätt.

I anledning av en vid 1929 års riksdag av herr Bäcklund m. fl. väckt motion (II:255) angående vissa ändringar i villkoren för åtnjutande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa m. m. anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 mars 1929, nr 60, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande frågan om eventuella jämkningar i oförmälda villkor för rätt till dylikt underhåll. I berörda skrivelse uttalade riksdagen, bland annat, att det syntes riksdagen måhända kunna ifrågasättas, huruvida för det dåvarande gällande villkor för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa kunde anses vara i allo väl avvägda. Vad i förenämnda motion anförts till stöd för ett däri framlagt förslag om rätt till underhåll för sådan indelt soldat, som visserligen ej innehade 20 tjänstår men som under anställningstiden fullgjort tjänstgöring mellan beväringmötena i sådan omfattning, att han i verkligheten tjänat kronan mer än den minsta tjänstgöringstid, som i allmänhet erfordrats under den för underhållsrätt stadgade anställningsperioden, förefölle riksdagen vara värt beaktande. I saknad av närmare utredning i ämnet ansåge sig riksdagen likväl icke äga tillfälle att för egen del uttala någon mening beträffande möjligheten och lämpligheten av att genomföra ett förslag i sådan riktning. Frågan härom, liksom även frågan om eventuella andra jämkningar beträffande villkoren för rätt till underhåll, syntes riksdagen vara av beskaffenhet att i första hand böra övervägas av Kungl. Maj:t.

Den av riksdagen begärda utredningen rörande jämkningar i gällande villkor för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa anförtroddes i första hand åt *arméförvaltningens civila departement*, som anbefalldes att inkomma med yttrande i anledning av vad riksdagen i ovan nämnda skrivelse, nr 60, anført. I skrivelse den 27 augusti 1929 avgav nämnda departement yttrande och förslag i ämnet. Departementets förslag gick ut på, bland annat, att viss utsträckning av rätten till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa skulle medgivas. I detta avseende anförde departementet följande:

Departementet hade intet annat att invända mot en sådan utsträckning av rätten till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, som åsyftades i ovan nämnda motion till 1929 års riksdag än att departementet ansåge, att vederbörande skulle för underhålls åtnjutande icke blott hava fullgjort tjänstgöring i den omfattning, som i motionen avsåges, nämligen minst 600 dagar, motsvarande ungefär 20 regementsmöten eller den tjänstgöring, som beträffande det indelta manskapet i allmänhet erfordrats under 20 anställningsår, utan därjämte hava varit anställd vid krigsmakten i minst 15 år. Denna tid hade nämligen ansetts såsom minimumanställningstid vid beviljande av pensioner åt arbetarpersonal i statens tjänst. Någon utredning i ämnet kunde departementet emellertid icke förebringa. Det manskap, varom här vore fråga, vore nämligen sådant indelt manskap, som för åtskilliga år tillbaka i tiden erhållit avsked ur krigstjänst. Av det i tjänst varande indelta manskapet vore samtliga berättigade till underhåll, enär ingen indelt anställdes efter den 1 januari 1904. Att utröna,

huru många av dessa f. d. indelta som fortfarande vore i livet, skulle säkerligen möta oöverstigliga svårigheter. Även om en utredning liknande den, som verkställdes av de år 1917 tillkallade sakkunniga för uträkning av antalet i livet varande f. d. indelta, som berördes av förslaget om tilldelande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa till visst indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänstår — en utredning, som bland annat föranlett omkring 5,000 förfrågningar och påminnelsekrivelser till rikets pastorsämbeten — igångsattes, skulle något tillfredsställande resultat ändå icke kunna ernås, bland annat av den orsaken, att tillförlitliga uppgifter rörande manskapets tjänstgöringsförhållanden helt säkert icke kunde vinnas. Några uppgifter å de kostnader, ett genomförande av förslaget om utsträckning av rätten till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa skulle draga, kunde därför icke, ej ens approximativt, av departementet lämnas. Emellertid kunde omnämnas, att kostnaderna för genomförande av förslaget om tilldelande av underhåll åt indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänstår, som avskedats före den 1 januari 1910 och vore i behövande omständigheter, hade beräknats uppgå till omkring 100,000 kronor under vart och ett av de första sju åren efter det förslaget trätt i tillämpning för att sedan successivt minskas och slutligen helt upphöra år 1965. Här föreliggande förslag om utvidgning av rätten till underhåll omfattade visserligen manskap, som avskedats jämväl efter den 1 januari 1910, men å andra sidan hade genom villkoret om fullgjord viss tjänstgöring underhållsrätten avsevärt begränsats, vadan det vore att antaga, att kostnaderna för genomförande av sistnämnda förslag åtminstone icke komme att överstiga ovan angivna beräknade kostnader, även om dyrtids- och pensionstilläggen medräknades.

Med hänsyn till vad sålunda anförts beträffande svårigheten att erhålla uppgifter rörande manskapets tjänstgöringsförhållanden borde såsom villkor för underhållets tillerkännande föreskrivas, att de indelta själva skulle styrka sig efter den under sin anställningstid, som ej borde understiga 15 år, tjänstgjort sammanlagt minst 600 dagar. Underhållet borde givetvis, i likhet med vad som ägt rum beträffande tillerkännandet av underhåll åt visst indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänstår enligt kungörelsen den 20 augusti 1919 (nr 539), tilldelas vederbörande uppå ansökan, vid vilken borde fogas åldersbetyg, avskedspass samt intyg om fullgjord tjänstgöring av den omfattning, som ovan angivits.

Vad anginge sättet för bestridande av de med den ifrågasatta utsträckta rätten till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa förenade kostnaderna, finge departementet meddela, att varken Vadstena krigsmanshuskassa eller invalidhusfonden kunde lämna något bidrag till kostnadernas bestridande. Ej heller kunde medel för ändamålet erhållas ur de inom vissa län befintliga s. k. uddemantalskassorna, enär Kungl. Maj:t och kronan ej hade någon dispositionsrätt över de medel, som inginge i sagda kassor. Däremot syntes det departementet, som om indelningsverkets besparingsfond skulle kunna tagas i anspråk för bestridandet helt eller delvis av kostnaderna i fråga. Beträffande denna fond, som utgjordes av till statsverket indragna delar av Västmanlands regementes knektelegomedelskassas och Jämtlands roteringskassas tillgångar samt till dessa kassor inflyttna räntemedel, hade riksdagen medgivit, att räntan av denna fond finge jämlikt Kungl. Maj:ts bestämmande tagas i anspråk för understöd åt f. d. indelt manskap eller, sedan någon del av fonden icke vidare erfordrades för sådant ändamål, för enahanda ändamål som Vad-

stena krigsmanshuskassa, beväringssmannskapets invalid- och pensionsfond och invalidhusfonden. I enlighet härmed tillgodofördes fondens avkastning årligen det under elfte huvudtiteln upförda anslaget till ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedad manskap. Fondens avkastning vore följaktligen redan disponerad för understöd åt f. d. indelt manskap och kunde således icke tagas i anspråk för bestridande av de med den ifrågasatta utsträckningen av rätten till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa förenade kostnaderna. Något hinder att använda fondens kapitaltillgångar för ifrågavarande ändamål syntes emellertid departementet icke föreligga.

På grund av vad sålunda anförts föreslog departementet bland annat, *dels* att gällande bestämmelser om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa måtte ändras därhän, att indelt manskap med minst 15 men under 20 tjänstår, som styrkte sig hava tjänstgjort i sammanlagt minst 600 dagar, finge komma i åtnjutande av underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa enligt samma grunder, som gällde beträffande sådant manskap, som tjänat i minst 20 år och avskedats efter den 1 januari 1910, *dels ock* att indelningsverkets besparingsfonds kapitaltillgångar måtte få tagas i anspråk för bestridande av de med den föreslagna utsträckningen av rätten till underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa förenade kostnaderna.

Statskontoret, som avgav utlåtande i ärendet, intog för sin del den principiella ståndpunkten, att lämpligheten av att överhuvudtaget bevilja f. d. indelta soldater några ytterligare förmåner med fog kunde ifrågasättas. Ämbetsverket förklarade sig dock icke vilja förneka, att vissa skäl talade för förslaget om utsträckning av rätten till underhåll jämväl till sådan indelt soldat, som visserligen ej innehade 20 tjänstår men som under anställningstiden fullgjort tjänstgöring mellan mötena i sådan omfattning, att han i verkligheten tjänat kronan lika länge som den, vilken under 20 tjänstår fullgjort allenast den obligatoriska tjänstgöringen under mötena. Statskontoret ansåge sig fördenskull icke böra motsätta sig en dylik utvidgning i underhållsrätten med den av arméförvaltningens civila departement förordade inskränkningen, varigenom underhåll endast skulle utgå till den, som kunde räkna minst 15 tjänstår.

Beträffande förslaget att bestrida de kostnader, som skulle vara förenade med en utvidgning av rätten till underhållsbidrag, av indelningsverkets besparingsfonds kapitaltillgångar uttalade statskontoret viss tveksamhet samt anförde, att i varje fall icke hela fondens kapital lämpligen kunde disponeras under de närmaste åren. Av de den 30 juni 1929, räntefordringar oberäknade, till 1,358,921 kronor 52 öre uppgående tillgångarna hade 61 kronor 27 öre utgjort kontant behållning, 895,012 kronor 68 öre hade av statskontoret placerats i obligationer eller i bankinrättning, och 463,847 kronor 57 öre hade utgjorts av utav vederbörande länsstyrelse ursprungligen från berörda knekielegomedelskassa utlämnade amorterings-

lån mot inteckningar i jordbruksfastigheter. Å ifrågavarande lån betalades endast en jämförelsevis obetydlig årlig amortering. Visserligen löpte lånen med tre månaders uppsägning, men då det vid indragning till statsverket av knektelegomedelskassan blivit förutsatt, att låntagarna i kassan icke skulle föreläggas någon viss förkortad amorteringstid utan få oinskränkt åtnjuta sina ursprungliga lånevillkor (prop. nr 302/1921 sid. 25), syntes det icke böra ifrågakomma att uppsäga lånen till inbetalning. På grund härav kunde under de närmaste åren endast fondens övriga tillgångar, i runt tal 895,000 kronor, jämte inflytande amorteringar anses disponibla.

I förnyat utlåtande den 18 februari 1930 bemötte *arméförvaltningens civila departement* vad statskontoret anfört rörande finansieringsfrågan.

Ifrågavarande ärende anmäldes i statsrådet den 3 januari 1931, varvid föredragande *departementschefen* förklarade sig biträda myndigheternas ovanberörda förslag rörande utvidgning av rätten till understöd för f. d. indelta.

Rörande kostnadsfrågan anförde departementschefen, att då, såsom civila departementet i sitt senast avgivna yttrande i ärendet framhållit, indelningsverkets besparingsfonds tillgångar i första hand vore avsedda för understöd åt f. d. indelta, något principiellt hinder icke syntes föreligga mot att använda dessa tillgångar för bestridande av berörda kostnader. Departementschefen tillstyrkte därför civila departementets förslag i denna del. I likhet med statskontoret förutsatte dock departementschefen, att från fonden utlämnade amorteringslån mot inteckningar i jordbruksfastigheter icke skulle av nu omförmäld anledning uppsägas till betalning utan att de ursprungliga lånevillkoren allt fortfarande skulle förbliva gällande. Departementschefen anförde vidare, att någon risk för att den disponibla delen av fonden — för det dåvarande omkring 900,000 kronor — icke skulle förslå för här avsett ändamål, enligt vad civila departementet meddelat, icke syntes förefinnas.

På av departementschefen under åberopande av vad sålunda anförts gjord hemställan beslöt Kungl. Maj:t att genom proposition (nr 13) föreslå 1931 års riksdag medgiva, bland annat, *att* avskedat indelt manskap från armén med minst 15 men under 20 tjänstår, som styrkte sig hava tjänstgjort i sammanlagt minst 600 dagar, finge från och med den 1 juli 1931 komma i åtnjutande av underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa enligt samma grunder, som gällde beträffande sådant manskap, som tjänat i minst 20 men ej 25 år; *samt att* indelningsverkets besparingsfonds kapitaltillgångar finge anlitas för bestridande av de kostnader, vilka uppkomme genom ifrågavarande utsträckning av rätten till underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa.

I anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition väcktes inom andra kammaren av herr *Bäcklund* jämte sex av kammarens övriga le-

damöter en motion, nr 325, vari hemställdes, »att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts i proposition nr 13 framlagda förslag ville besluta, dels att f. d. indelt manskap från armén med minst 18 tjänstår utan avseende å fullgjort antal tjänstgöringsdagar må bliva berättigat till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, dels att beträffande f. d. indelt manskap, som varit i tjänst före 1901 års härordnings genomförande, regementsmöte skall anses hava haft en varaktighet av 30 dagar, då det gäller att beräkna det antal tjänstgöringsdagar, som efter 15 års tjänst berättigar till erhållande av underhåll från nämnda kassa».

Till stöd för yrkandet anförde motionärerna, bland annat, följande:

I Kungl. Maj:ts proposition räknades med 600 tjänstgöringsdagar såsom motsvarande ungefär 20 regementsmöten eller den tjänstgöring, som beträffande det indelta manskapet i allmänhet erfordrats under 20 anställningsår. Sedan 1901 års härordnings genomförande hade ock infanteriets indelta haft att årligen fullgöra ett regementsmöte om 30 dagars varaktighet, och därutöver hade var och en också genomgått rekrytutbildning under 150 dagar. En indelt soldat, som börjat göra tjänst fr. o. m. 1902, syntes alltså hava fullgjort minst 600 dagars tjänstgöring under en tjänstetid av 15 år, och han bleve sålunda vid ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition berättigad till underhåll.

För äldre indelt manskap syntes emellertid det fullgjorda antalet tjänstgöringsdagar icke komma att uppgå till 600, såvitt de icke fullgjort extra tjänstgöring, under sina 20 tjänstår. De indelta syntes nämligen hava fullgjort tjänstgöring av samma varaktighet som de värnpliktiga, och före 1901 års härordnings genomförande hade ju regementsmötet haft en varaktighet av 22 dagar och rekrytutbildningen hade pågått under 68 dagar. Före 1892 hade motsvarande tjänstgöring utgjort respektive 15 och 30 dagar. En f. d. indelt soldat, som varit i tjänst åren 1885—1900, syntes alltså icke hava fullgjort mera än omkring 320 tjänstgöringsdagar såsom honom åliggande minsta tjänstgöring, och han skulle alltså behöva hava fullgjort 280 dagars extra tjänstgöring för att enligt Kungl. Maj:ts förslag bliva berättigad till underhåll.

Med hänsyn till ovannämnda förhållanden beträffande tjänstgöringsperiodernas längd kunde det ock hända, att en f. d. soldat, som räknade 18 års tjänst eller däröver, icke hade fullgjort 600 tjänstgöringsdagar, och alltså skulle ej heller han bliva underhållsberättigad, därest Kungl. Maj:ts förslag i här avsedd del utan ändring bifölles. Riksdagen hade emellertid under de senare åren i anledning av väckta motioner alltid medgivit, att f. d. indelta soldater, vilka räknat minst 18 tjänstår, finge komma i åtnjutande av underhåll utan avseende på det antal tjänstgöringsdagar, som de kunde hava fullgjort. Vid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat skulle alltså dylika indelta få mindre möjligheter att erhålla underhåll än f. n., då riksdagen efter prövning i varje särskilt fall förklarar dem berättigade att erhålla det för fulla 20 års tjänst bestämda underhållet. Då något sådant icke torde vara riksdagens avsikt, syntes skäl föreligga, att riksdagen i samband med beslut om bifall till Kungl. Maj:ts proposition beslutade, att avskedat indelt manskap från armén med minst 18 tjänstår skulle från och med den 1 juli 1931 få åtnjuta understöd ur Vadstena krigsmanshuskassa.

Vad anginge sådant avskedat indelt manskap, som fullgjort sin tjänstgöring helt eller delvis före 1901 års härordnings genomförande, syntes, för att dylikt manskap ej skulle ställas sämre än övrigt, böra stadgas, att varje före 1901 års härordnings genomförande fullgjort regementsmöte skulle anses hava haft en varaktighet av 30 dagar, då det gällde att beräkna tjänstgöringstid, som berättigade att åtnjuta underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa.

I sitt i anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition nr 13 ävensom berörda motion avgivna, den 10 februari 1931 dagtecknade utlåtande (nr 10) anförde *bankoutskottet* i huvudsak följande:

Enligt utskottets mening kunna vissa billighetsskäl anföras för någon utsträckning av rätten till understöd åt f. d. indelt manskap.

Med hänsyn härtill och då den utredning, som numera genom Kungl. Maj:ts försorg verkstälts i ämnet, synes giva vid handen, att en utvidgning av understödsrätten kan inom skäliga gränser äga rum utan alltför vittgående ekonomiska konsekvenser, har utskottet ansett sig böra förorda, att åtgärder i sådant syfte vidtagas.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle de nuvarande bestämmelserna i ämnet ändras därhän, att understöd skulle tillerkännas jämväl manskap med kortare anställningstid än nu föreskrivna 20 år, dock icke understigande 15 år. Beträffande manskap från armén skulle emellertid härvid uppställas såsom ytterligare villkor, att vederbörande fullgjort tjänstgöring i minst 600 dagar, d. v. s. den minsta tjänstgöringstid, som efter ikraftträdandet av 1901 års härordning erfordrats under den för underhållsrätt nu fastställda anställningsperioden.

Mot de sålunda föreslagna bestämmelserna, vilka innebära en icke oväsentlig lättnad i nu gällande villkor, har utskottet icke funnit anledning till erinran. Att, såsom i förenämnda motion påyrkats, för fastställande av antalet tjänstgöringsdagar skulle beträffande regementsmötes varaktighet före genomförandet av 1901 års härordning tillämpas särskild beräkningsgrund synes utskottet med hänsyn till därav möjligen uppkommande konsekvenser icke vara tillrådligt. Ej heller har utskottet ansett sig kunna tillstyrka motionärernas förslag, att indelta med minst 18 års anställning skulle utan avseende å längden av den verkliga tjänstgöringstiden tillerkännas rätt till understöd. Visserligen torde ett undantagslöst fasthållande vid villkoret om minst 600 tjänstgöringsdagar måhända kunna i enstaka fall medföra obilliga konsekvenser, men då den effektiva tjänstgöringstid, som förutsatts för understödsrätt, i och för sig måste anses vara mycket kort, lär ett generellt medgivande av dylik rätt utan hänsyn till antalet tjänstgöringsdagar näppeligen kunna anses försvarligt, även om anställningstiden uppgått till 18 år, vid vilken anställningstid riksdagen under senare år plägat under förutsättning av ömmande förhållanden i särskilda fall medgiva understöd.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande sättet för bestridande av kostnader för det förordade förslaget genomförande föranleder icke erinran från utskottets sida.

På grund av det anförda hemställde utskottet om bifall till propositionen och avslag å motionen.

Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Utfärdade
bestämmelser
angående
ändrade vill-
kor för rätt
till under-
håll.

I överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 13 mars 1931 kungörelse (nr 43) angående ändrade villkor för underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa m. m., varigenom Kungl. Maj:t förordnade, bland annat, att avskedat indelt manskap från armén med minst 15 men under 20 tjänstår, som styrkte sig hava tjänstgjort i sammanlagt minst 600 dagar, skulle från och med den 1 juli 1931 komma i åtnjutande av underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa enligt samma grunder, vilka gällde beträffande sådant manskap, som tjänat i minst 20 men ej 25 år.

Sedan arméförvaltningens civila departement, vid prövning av visst departementet underställt ärende angående underhåll för två f. d. indelta soldater, genom beslut den 5 maj 1931 förklarar sig vid beräkningen av antalet tjänstgöringsdagar icke kunna taga hänsyn till vederbörandes tjänstgöring för egen utbildning — rekrytutbildning samt vederbörliga skolor — anhöll chefen för västra arméfördelningen, att Kungl. Maj:t måtte upptaga ifrågavarande ärende till prövning samt, därest civila departementets beslut skulle befinnas icke vara i överensstämmelse med en riktig tolkning av kungörelsen den 13 mars 1931, undanröja detsamma. Efter det civila departementet i anledning av arméfördelningschefens framställning yttrat sig angående tolkningen av bestämmelserna i nyssnämnda kungörelse förklarade *Kungl. Maj:t* genom brev den 19 juni 1931 (svensk författningssamling nr 251) — i överensstämmelse med den uppfattning, varåt departementet i sitt yttrande givit uttryck och i enlighet med vad departementet i särskilt utlåtande den 5 maj 1931 hemställt — att såsom tjänstgöringstid för erhållande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa icke finge beräknas tid, varunder indelt soldat undergått rekryt- och underbefälsutbildning.

Föreliggande
motion.

Till stöd för yrkandet i den nu föreliggande motionen hava motionärerna, efter omnämnande av Kungl. Maj:ts genom nyssberörda beslut den 19 juni 1931 meddelade förklaring, anfört bland annat följande:

»Det förefaller dock oss undertecknade, som om denna Kungl. Maj:ts föreskrift, att i de 600 tjänstgöringsdagarna icke får ingå tid, varunder vederbörande undergått rekryt- och underbefälsutbildning, icke står i överensstämmelse med det av 1931 års riksdag i ämnet fattade beslutet, ty i detta finnes intet sagt, varav det skulle kunna utläsas, att icke all tjänstgöring skall medräknas i de fordrade 600 tjänstgöringsdagarna. Ej heller den av Kungl. Maj:t till riksdagen avlätna propositionen nr 13, som ligger till grund för riksdagens ifrågavarande beslut, innehåller någon antydning om att rekryt- och underbefälsutbildning icke skulle inräknas i de 600 dagarna, lika litet som den av arméförvaltningens civila departement i ämnet gjorda utredningen, för vilken propositionen lämnade en redogörelse.

Då vi för vår del vid 1931 års riksdag voro med om att bifalla Kungl. Maj:ts proposition, antogo vi alltså på goda grunder, att *all* tjänstgöring skulle inräknas i de 600 dagarna. Hade Kungl. Maj:ts proposition innehållit stadgande om, vad som genom det kungl. brevet av den 19 juni

1931 föreskrivits, skulle vi ha yrkat avslag på Kungl. Maj:ts förslag och i stället hemställt till riksdagen att besluta, att varje f. d. indelt soldat, vilken kan räkna 18 tjänstår, skulle vara berättigad till underhåll, oavsett antalet tjänstgöringsdagar, som han fullgjort. Såväl vi som också — därom äro vi förvissade — flertalet av riksdagens ledamöter samt alla berörda f. d. indelta hava blivit vilseledda, om Kungl. Maj:ts proposition nr 13/1931 och riksdagens i anledning därav fattade beslut varit avsett att tolkas på det sätt, som nu sker.

Visserligen har arméförvaltningens civila departement efter riksdagsbeslutets fattande kunnat upplysa, att de beräknade kostnaderna skulle komma att bli flerdubbelt större, om all tjänstgöring skulle inräknas i de bestämda 600 dagarna, men detta kan dock icke, enligt vår mening, få vara utslagsgivande, då det gäller att tolka innebörden av ett riksdagsbeslut; det utgör blott ett bevis för att myndigheterna icke utrett ärendet, på det sätt, som bort äligga dem.»

Över den ifrågavarande motionen har bankoutskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört arméförvaltningens civila departement.

Yttranden
över motionen.

Arméförvaltningens civila departements yttrande innehåller i huvudsak följande:

Motionärernas uttalande därom, att Kungl. Maj:ts den 19 juni 1931 utfärdade föreskrifter icke syntes stå i överensstämmelse med det av 1931 års riksdag i ärendet fattade beslutet, anser departementet icke kunna godtagas.

1929 års riksdag har nämligen lämnat tydligt direktiv i fråga om vilka f. d. indelta soldater, som skulle kunna ifrågakomma till erhållande av underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa enligt det då motionsvis framförda förslaget om utsträckt rätt till underhåll ur nämnda kassa. Å sidan 12 av riksdagens skrivelse den 15 mars 1929, nr 60, heter det sålunda: »Vad i motionen anförts till stöd för förslaget om rätt till underhåll för sådan indelt soldat, som visserligen ej innehar 20 tjänstår men som under anställningstiden fullgjort tjänstgöring mellan beväringstiderna i sådan omfattning, att han i verkligheten tjänat kronan mer än den minsta tjänstgöringstid, som i allmänhet erfordrats under den för underhållsrätt stadgade anställningsperioden, förefaller riksdagen vara värt beaktande. I saknad av närmare utredning i ämnet anser sig riksdagen likväl icke äga tillfälle att för egen del uttala någon mening beträffande möjligheten och lämpligheten av att genomföra ett förslag i sådan riktning.»

Av detta riksdagens uttalande framgår, att avsikten varit att bereda underhåll nr Vadstena krigsmanshuskassa åt sådan f. d. indelt soldat, med en anställningstid understigande 20 år, som tjänstgjort mera än som i allmänhet erfordrats av den indelte soldaten med fulla eller 20 tjänstår. Enär den senare i regel fullgjort förutom rekryt- och underbefälsutbildning minst 20 regementsmöten och då det indelta manskapets skyldighet att fullgöra regementsmöten från och med år 1903 omfattat 30 dagar, borde icke annat än vad departementet kan finna, den förre för underhållsrätt hava tjänstgjort i minst 600 dagar utöver de tider, som åtgått för rekryt- och underbefälsutbildning.

Departementet föreslog i enlighet med denna tolkning av 1929 års riks-

dags uttalande i skrivelse den 27 augusti 1929 (se Kungl. Maj:ts proposition nr 13/1931), att gällande bestämmelser om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa måtte ändras därhän, att indelt manskap med minst 15 men under 20 tjänstår, som styrkte sig hava tjänstgjort i sammanlagt minst 600 dagar (motsvarande 20 regementsmöten à 30 dagar eller den minsta tjänstgöring, som utöver rekryt- och underbefälsutbildningen i allmänhet erfordrats under 20 anställningsår), måtte komma i åtnjutande av underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa enligt samma grunder, som gällde beträffande sådant manskap, som tjänat i minst 20 år och avskedats efter den 1 januari 1910.

Att departementet härmed avsåg, att i dessa 600 dagar icke skulle ingå vare sig rekryt- eller underbefälsutbildning torde vara uppenbart och bestyrkes särskilt därav, att departementet i nämnda skrivelse meddelade, att kostnaderna för genomförandet av förslaget om utsträckt rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa antagligen icke komme att överstiga 100,000 kronor om året under de första 7 åren för att därefter successivt minskas.

I yttrande den 18 februari 1930, för vilket redogöres i ovannämnda proposition nr 13/1931, framhöll departementet också, bland annat, att någon risk för att indelningsverkets besparingsfonds disponibla tillgångar, då uppgående till omkring 895,000 kronor, icke skulle förslå för de utav departementet beräknade utgifternas täckande, icke förefunnes. Vid sina nu omförmälda beräkningar av kostnaderna för den utav departementet ifrågasatta utsträckningen av underhållsrätten för de indelta utgick departementet därifrån, att i de 600 dagarna icke skulle inräknas tider, varunder vederbörande undergått rekryt- och underbefälsutbildning. Skulle ett inräknande av dessa tider i nämnda dagantal hava av departementet ifrågasatts, hade givetvis, enär därigenom praktiskt taget varje f. d. indelt soldat med minst 15 men under 20 tjänstår skulle bliva underhållsberättigad, departementet hava måst beräkna kostnaderna för genomförandet av underhållsrättens utsträckning till flerdubbla beloppet. I en efter avlåtandet till Kungl. Maj:t av den departementets framställning, som föranlett utfärdandet av brevet den 19 juni 1931, till Kungl. Maj:t under hand överlämnad, av pensionskamreraren å departementet upprättad promemoria angavs, att kostnaderna, därest vid beräkningen av tjänstgöringsdagarnas antal tiden för rekryt- och underbefälsutbildning skulle få inräknas, komme att uppgå till omkring 700,000 kronor om året under de närmaste åren för att därefter successivt avtaga. Med den kannedom, departementet numera äger i fråga om antalet ännu kvarlevande f. d. indelta soldater med en anställningstid av 15—20 år, anser departementet sig böra framhålla, att nämnda kostnadssiffra snarare är för låg än för hög.

Vad departementet i sin ovannämnda skrivelse den 27 augusti 1929 föreslog bifölls av 1931 års riksdag, med den ändring likväl, att understöden skulle utgå enligt samma grunder, som gällde beträffande sådant manskap, som tjänat i minst 20 men ej 25 år (riksdagens skrivelse den 24 februari 1931 nr 40).

I nämnda skrivelse framhålles, att riksdagen ansett åtgärder böra vidtagas för utvidgning av rätten till understöd åt f. d. indelt manskap vid armén och marinen med hänsyn dels därtill, att vissa billighetsskäl talade för en dylik utvidgning, dels till den omständigheten att den genom Kungl. Maj:ts försorg verkställda utredningen i ämnet syntes giva vid handen, att en utvidgning av understödsrätten kunde ske inom skäliga gränser

utan alltför vittgående ekonomiska konsekvenser. Beträffande sättet för bestridandet av de med utvidgningen av underhållsrätten förenade kostnader har riksdagen ej haft något att erinra mot departementets, av Kungl. Maj:t tillstyrkta förslag att för ändamålet anlita indelningsverkets besparingsfonds kapitaltillgångar. Härav torde framgå, att riksdagen ansett underhållsrätten icke böra utvidgas i större grad, än att uppkommande kostnader skulle kunna täckas av nämnda tillgångar, vilket, såsom framgår av det ovan anförda, icke kan ske med mindre underhållen begränsas att utgå till allenast sådana f. d. indelta soldater med minst 15 men under 20 tjänstår, som, förutom rekryt- och underbefälsutbildning, tjänstgjort i minst 600 dagar.

Departementet tillåter sig i detta sammanhang omnämna, att den av departementet i meranämnda skrivelse den 27 augusti 1929 angivna beräkningen av de med den då ifrågasatta utvidgningen av rätten till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa förenade kostnader visat sig ungefärligen stämma med de verkliga kostnader, som uppstått eller komma att uppstå vid tillämpning av Kungl. Maj:ts med riksdagen utfärdade kungörelse den 13 mars 1931 (nr 43) och Kungl. Maj:ts i anslutning därtill den 19 juni 1931 utfärdade brev angående tjänstgöringstidens beräkande för underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

Hittills har sålunda departementet tilldelat 256 f. d. indelta soldater underhåll enligt dessa bestämmelser. Före innevarande budgetårs slut beräknas tillkomma ytterligare ett 30-tal understödstagare, vadan sammanlagda antalet understödstagare vid budgetårets slut skulle komma att uppgå till omkring 280. Med ganska stor sannolikhet torde kunna beräknas, att flertalet f. d. indelta, vilka kunna göra anspråk på underhållsrätt enligt de år 1931 utfärdade bestämmelserna, redan under innevarande budgetår gjort eller komma att göra framställning om sagda förmån. Då vid sådant förhållande antalet underhållstagare endast i ringa mån kan komma att överstiga nyssnämnda antal och då understöden (inklusive dyrtids-, pensions- och korpralstillägg) i medeltal per individ utgöra 350 kronor för år, komma följaktligen underhållskostnaderna under de närmaste åren att uppgå till ett belopp, hållande sig omkring eller föga överstigande 100,000 kronor eller till det av departementet i skrivelsen den 27 augusti 1929 beräknade högsta kostnadsbeloppet.

Av vad sålunda anförts anser civila departementet framgå, att de utav Kungl. Maj:t för tillämpning av kungörelsen den 13 mars 1931 i brev den 19 juni 1931 meddelade föreskrifterna rörande beräkande av tjänstgöringstiden för vinnande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa enligt kungörelsen stå i full överensstämmelse med departementets under åren 1929 och 1930 gjorda utredningar samt med vad 1931 års riksdag avsett med sitt beslut om viss utsträckning av rätten till underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa.

Departementet har i anslutning härtill uttalat, att den nu föreliggande motionen enligt departementets mening icke syntes böra föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

Den av civila departementet i dess nyss återgivna yttrande åberopade, av pensionskamreraren å departementet upprättade promemorian roran-

de kostnaderna för utsträckning av underhållsrätten vid olika beräknings-sätt beträffande tjänstgöringstiden, är av följande lydelse:

Uppgift

å beräknade kostnader för underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa med och utan inräknande i de uti kungörelsen den 13 mars 1931 (S. F. S. nr 43) angivna 600 tjänstgöringsdagarna av de tider, i kungörelsen avsett manskap fullgjort egen rekrytutbildning samt genomgått för befordran erforderliga skolor (förberedande korpralskola och korpralskola).

Alt. I. *Utan inräknande i de 600 dagarna av manskapets egen rekrytutbildning och för befordran erforderliga skolor.*

Kostnaderna torde icke komma att överstiga 100,000 kronor om året under de första åren för att därefter successivt avtaga.

Alt. II. *Med inräknande i de 600 dagarna av manskapets egen rekrytutbildning samt för befordran erforderliga skolor.*

Kostnaderna komma att mångdubbelt överstiga ovan under alt. I angivna kostnadsbelopp. Någon exakt uppgift å kostnaderna kan icke lämnas, men synes det troligt, att kostnaderna komma att uppgå till omkring 700,000 kronor om året under de första åren för att därefter successivt avtaga. Om man nämligen utgår ifrån, att vid *varje regemente med indelt manskap* enligt den gamla regementsindelningen skulle finnas omkring 75 stycken f. d. indelta, som fullgjort tjänstgöring i sådan omfattning, att de med inräknande av den egna rekrytutbildningen och vederbörliga skolor tjänstgjort i minst 600 dagar — denna siffra har erhållits med ledning av det antal ansökningar om underhåll, som redan inkommit från Värmlands regemente — och vidare vet *dels*, att 30 dylika regementen (24 infanteriregementen och 6 kavalleriregementen) funnos, *dels ock* att underhållet från Vadstena krigsmanshuskassa för här avsedda f. d. indelta soldater, vilka i regel fyllt 60 år, i många fall 67 år, utgör med inräknande av dyrtids-, korprals- och pensionstillägg i medeltal 350 kronor per soldat, kommer man till det resultatet, att kostnaderna skulle utgöra 787,500 kronor.

Alt. III. *Med inräknande i de 600 dagarna av vederbörliga skolor (förberedande korpralskola och korpralskola) men ej rekrytutbildningen.*

Kostnaderna kunna för detta fall liksom i de föregående fallen ej exakt angivas. Enär emellertid de flesta indelta soldaterna genomgått ifrågasvarande skolor eller åtminstone den s. k. förberedande korpralskolan, torde någon nämnvärd reduktion av den under alt. II angivna kostnadssumman ej kunna vidtagas vid angivandet av kostnaderna i detta fall. Till omkring 500,000 kronor torde kostnaderna kunna anslås.

För egen del har *statskontoret* i sitt utlåtande i ämnet yttrat följande:

I motionen II:32 har gjorts gällande, att riksdagen vid medgivande av utsträckt rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa avsett, att i det för rätt till underhåll stadgade antalet minsta tjänstgöringsdagar skulle inräknas tid, varunder vederbörande undergått rekryt- och under-

befälsutbildning. I likhet med arméförvaltningens civila departement anser statskontoret, att de i nu ifrågavarande avseende gällande bestämmelserna stå i överensstämmelse med vad som vid 1929 och 1931 års riksdagar förevarit beträffande utvidgning av rätten till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. Sakligt sett synes det statskontoret ej heller föreligga tillräcklig anledning att lämna ytterligare medgivanden i nu ifrågavarande avseende. Då statskontoret den 3 oktober 1929 avgav utlåtande i anledning av riksdagens skrivelse den 15 mars 1929, nr 60, rörande ändrade bestämmelser för underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, intog statskontoret i princip den ståndpunkten, att det med fog kunde ifrågasättas, huruvida det vore lämpligt att överhuvudtaget bevilja f. d. soldater några ytterligare förmåner. Den tjänstgöring, de indelta soldaterna fullgjort, hade nämligen i allmänhet ej upptagit för dem större del av året, än att de kunnat ägna sig åt annan verksamhet, och flertalet av dem hade uppburit den huvudsakliga ersättningen för sin tjänstgöring icke av staten utan av vederbörande rust- och rotehållare, varjämte deras anställning i statens tjänst i huvudsak vilat på ett avtal mellan dem samt rust- och rotehållarna. Med hänsyn härtill syntes ifrågavarande underhållstagare genom till dem utgående underhåll få anses hava blivit förhållandevis ekonomiskt väl tillgodosedda av staten. Det borde även framhållas, att vid bestämmande av årsinkomst enligt 7 § i lagen om allmän pensionsförsäkring hänsyn icke skulle tagas till understöd från Vadstena krigsmanshuskassa.

Statskontoret anser sig alltjämt böra vidhålla, vad ämbetsverket sålunda uttalat, och enligt statskontorets mening bör någon ytterligare utvidgning av rätten till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa icke medgivas.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, förehade 1929 års riksdag till prövning en av herr Bäcklund m. fl. väckt motion om vissa ändringar i villkoren för underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. I anslutning till ett i nämnda motion väckt förslag uttalade sig riksdagen för sådan jämkning i reglerna för underhåll från krigsmanshuskassan, varigenom underhållsrätt skulle kunna beredas indelta soldater, vilka visserligen ej innehade 20 tjänstår men som under anställningstiden fullgjort tjänstgöring mellan bevaringsmötena i sådan omfattning, att de i verkligheten tjänat kronan mer än den minsta tjänstgöringstid, som i allmänhet erfordrats under den för underhållsrätt stadgade anställningsperioden.

I överensstämmelse med den tankegång, som kommit till uttryck såväl i motionen som i riksdagens berörda uttalande, utgick arméförvaltningens civila departement i det av departementet utarbetade förslag, vilket lades till grund för 1931 års proposition i ämnet, från att såsom villkor för underhållsrätt för indelta, vilkas anställningstid uppginge till 15 men ej 20 år, borde föreskrivas att vederbörande fullgjort tjänstgöring under minst 600 dagar, d. v. s. den minsta tjänstgöringstid — 20 regementsmöten à 30 dagar — som efter ikrafträdande av 1901 års härordning erfordrats under den för underhållsrätt tidigare fastställda anställningsperioden av 20 år. Såsom av utredningen klarlägges, förutsatte departementet härvid, att i den sålunda angivna minimitjänstgöringstiden icke skulle

Utskottet.

medräknas tid, varunder indelt soldat fullgjort rekryt- och underbefälsutbildning, utan endast regementsmöten samt däremellan fallande tjänstgöring, vilken ej haft karaktär av utbildning. Det må framhållas, att man vid fastställande av minimitjänstgöringstiden givetvis kunnat utgå från ett dagantal, som innefattade jämväl den genomsnittliga minsta tiden för rekryt- och underbefälsutbildning, men dagantalet hade då bort fastställas till 900 i stället för till 600. I båda fallen hade innebörden av jämkningen i underhållsvillkoren, principiellt sett, blivit densamma.

Med hänsyn till de förhoppningar, som avfattningen av riksdagens beslut beträffande underhållsrättens utsträckning kunnat väcka hos f. d. indelt manskap, kan det visserligen anses beklagligt, att icke i samband med nämnda beslut klart utsades, vilken tjänstgöringstid, som finge medräknas i de angivna 600 dagarna. Om man fasthåller vid utgångspunkten för och syftet med beslutet, är emellertid frågan, på vad sätt minimitjänstgöringstiden fixerades, utan betydelse för bedömande av innebörden i riksdagens beslut. Avsikten med beslutet var nämligen — såsom klart framgår såväl av herr Bäcklunds m. fl:s motion år 1929 och samma års riksdags i anledning därav gjorda uttalande som ock av propositionen år 1931 — icke att bereda underhållsrätt åt soldater med en effektiv tjänstgöring, understigande vad som i allmänhet fordrats under en 20-årig anställningstid, utan endast att låta dem, som genom tjänstgöring mellan regementsmötena såsom instruktörer o. dyl. kunnat under kortare anställningsperiod uppnå samma verkliga tjänstgöringstid, i underhållshänseende erhålla likställighet med indelta, vilkas anställningstid uppgår till 20 år.

Av utredningen framgår jämväl, att de i 1931 års proposition återgivna beräkningar rörande kostnaderna för underhållsrättens utsträckning, som uppgjorts av arméförvaltningens civila departement och enligt vilka dessa kostnader antogos komma att stanna vid omkring 100,000 kronor årligen under de första sju åren, grundats på nyss angivna förutsättningar beträffande beräkningen av tjänstgöringstiden. För sin del framhöll bankoutskottet såsom ett av skälen för sitt tillstyrkande av propositionen, att en utvidgning av understödsrätten syntes inom skäligen gränser kunna ske utan alltför vittgående ekonomiska konsekvenser. De nu framlagda kostnadsberäkningarna visa att, om man åt riksdagsbeslutet skulle giva den innebörd, som i den föreliggande motionen åsyftas, kostnaderna för jämkningen i underhållsvillkoren skulle uppgå till ett belopp av omkring 700,000 kronor för år.

Vad här anförts giver enligt utskottets uppfattning vid handen, att den tillämpning, som de år 1931 antagna nya reglerna om villkoren för underhållsrätt erhållit, står i överensstämmelse med innebörden i riksdagens beslut. Ett bifall till motionärernas förslag skulle innebära en väsentlig utvidgning av understödsrätten och medföra en mångdubbling av den kostnadsökning, varmed riksdagen vid sitt beslut om jämkningen räk-

nade, samt nödvändiggöra anvisande av betydande statsanslag vid sidan av de medel ur indelningsverkets besparingsfond, vilka vid beslutets fattande beräknades förslå för kostnadsökningens bestridande. En sådan utvidgning kan utskottet för sin del icke förorda, så mycket mindre som efter utskottets uppfattning det indelta manskapet i pensionshänseende redan måste anses väl tillgodosett i förhållande till de prestationer, de under anställningstiden haft att fullgöra.

På grund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen och hemställer alltså,

att förevarande motion II:32 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 april 1932.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Lindgren, Johansson* i Östersund, *Stendahl, Berling, Bodin, Lindström* och *Bengtsson*;

från andra kammaren: herrar *Bäcklund, Lovén, Svensson* i Betingetorp, *Wikström, Höglund* i Göteborg, *Carlsson* i Solberga, *Leffler* och *Hammarlund*.

Reservation

av herrar *Bäcklund, Lovén* och *Höglund* i Göteborg, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Såsom — — — anställningsperioden (lika med utskottets yttrande sid. 13).

I överensstämmelse med den tankegång, som kommit till uttryck såväl i motionen som i riksdagens berörda uttalande, framlade Kungl. Maj:t efter utredning i ärendet proposition (nr 13) till 1931 års riksdag. Med anledning härav medgav riksdagen, bland annat, att avskedat indelt manskap från armén med minst 15 men under 20 tjänstår, som styrkte sig hava tjänstgjort i sammanlagt minst 600 dagar, finge komma i åtnjutande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa enligt samma grunder, som gälla beträffande sådant manskap, som tjänat i minst 20 men ej 25 år.

Arméförvaltningens civila departement gör i utlåtande, som avgivits över den nu väckta motionen, gällande, att departementet vid sitt förslags avgivande förutsatt, att i den angivna minsta tjänstgöringstiden av 600 dagar icke skulle inräknas tid, varunder indelt manskap fullgjort rekryt- och underbefälsutbildning, utan endast regementsmöten samt däremellan fallande tjänstgöring, vilken ej haft karaktär av utbildning. Emellertid framgår intet härom vare sig av arméförvaltningens civila departements i propositionen nr 13 till 1931 års riksdag återgivna yttrande och förslag eller av föredragande departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet. Tvärtom gav, bland annat, civila departementets kostnadsberäkning vid handen, att all tjänstgöring vore avsedd att inräknas i de nämnda 600 dagarna, ty departementet åberopade till stöd för sitt förslag beträffande kostnadernas beräkning, att den av riksdagen på sin tid beslutade utvidgningen av rätten till underhåll från krigsmanshuskassan att gälla sådana, som hade 20 men ej 25 tjänstår, också beräknats draga en årlig kostnad av 100,000 kronor, och det gällde ju nu en motsvarande utvidgning av rätten till underhåll, därvid det dock uppställdes villkor beträffande fullgjord tjänstgöring under viss tid, varför man alldeles säkert skulle kunna räkna med, att beloppet icke skulle komma att överskridas.

Bankoutskottet hade också — att döma av vad utskottet i sitt utlåtande nr 10 över propositionen yttrade i anledning av en i anslutning till propositionen väckt motion II: 325 — vid behandlingen av den kungl. propositionen den uppfattningen, att all tjänstgöring vore avsedd att inräknas i de 600 dagarna.

I det nu avgivna utlåtandet har arméförvaltningens civila departement visserligen hänvisat till, att ett bifall till den i den nu föreliggande motionen II: 32 gjorda hemställan om att all tjänstgöring skall inräknas i de 600 dagarna, skulle komma att medföra större årliga kostnader än de av riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beräknade. Detta är givetvis beklagligt, men det synes utskottet, att detta förhållande icke bör ändra innebörden av riksdagens år 1931 fattade beslut. Det måste också förefalla anmärkningsvärt, att Kungl. Maj:t, som i överensstämmelse med riksdagsbeslutet den 13 mars 1931 utfärdat kungörelse angående de beslutade ändringarna i underhållsvillkoren, sedermera i administrativ väg, på sätt som skett genom brevet den 19 juni 1931, ändrat innebörden av riksdagens beslut därhän, att rekryt- och underbefälsutbildning icke skall inräknas i de 600 tjänstgöringsdagarna. Då Kungl. Maj:t ej funnit skäl föreligga att ånyo förelägga riksdagen ärendet, hade det varit riktigare, att riksdagsbeslutets innebörd fått prövas besvärsvägen, sedan arméförvaltningens civila departement tolkat detsamma på det sättet, att rekryt- och underbefälsutbildning icke skulle inräknas.

Det förefaller för övrigt vara principiellt oriktigt, att indelt manskap i föreliggande fall icke skall få medräkna tid för egen utbildning, då all utbildning av militära befattningshavare efter vunnen anställning eljest

räknas dem till godo för pensionsrätt; officerare och underofficerare få, trots att de genomgå egen utbildning under flera år, tillgodoräkna sådan tid i befordrings-, löne- och pensionshänseende, och sak samma gäller för, bland andra, kommunikationsverkens personal.

För utskottet tillgängliga handlingar hava vidare ådagalagt, att även annan tjänstgöring än sådan, som använts för egen utbildning, av arméförvaltningens civila departement frånräknats vid beräkandet av tjänstgöringstid för här ifrågavarande indelta manskap, varigenom möjligheterna att komma i åtnjutande av underhåll ytterligare beskurits. Före ikraftträdandet av 1901 års härordning har rekryt- och underbefälsutbildningen aldrig haft längre varaktighet än högst 250 dagar, men betydligt flera tjänstgöringsdagar hava likväl frånräknats för sådan utbildning, och dessutom hava också samtliga in- och utryckningsdagar borträknats, ehuru skäl därför icke bort föreligga. I samband med underbefälsutbildningen voro de indelta beordrade deltaga i vakt- och garnisonstjänst, och kommanderingen till underbefälsskolorna fick på grund härav avsevärt längre varaktighet än den, som enligt generalorder och utbildningsbestämmelser var bestämd för utbildning och undervisning i underbefälsskolorna. I vart fall borde sålunda endast den egentliga underbefälsutbildningstiden hava frånräknats, men så har icke skett. Detta ådagalägger, att arméförvaltningens civila departement t. o. m. tolkat det kungl. brevet av den 19 juni 1931 strängare, än som kunnat vara avsett.

Då det av 1931 års riksdag fattade beslutet uteslutande grundats på Kungl. Maj:ts proposition i ärendet, synes en senare gjord upptäckt, att utredningen varit bristfällig, icke böra föranleda ett frångående av riksdagens i ärendet fattade beslut. På grund härav får utskottet, ehuru ett bifall till motionen medför kostnader utöver de i Kungl. Maj:ts proposition nr 13 till 1931 års riksdag beräknade, med hänsyn till vad som anförts i motionen och här ovan, hemställa,

att riksdagen, med bifall till den i ämnet väckta motionen II: 32, må förklara, att vid beräkning av tjänstgöringstid för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa enligt de av 1931 års riksdag beslutade grunderna all fullgjord tjänstgöring skall inräknas.»